

להראות שבבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

גליון תקל"ט
ערש"ק פרשת ויקרא התשע"ז

מדוע לא פתח הכתוב בקרבנות חובה?

קירוב ב"דברים רכים" או "קשים כגידין"

"אחד המרבה ואחד הממעיט" בקרבנות

טיפול בעצבים, ושפלות שלא במקומה

פתח דבר

בעזרה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת ויקרא, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תקלט), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חבר מערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט, בנוגע ל"מדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו על-אתר או בתוכן העניינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונזכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, עוד בשנה זו, שמיוחדת בזה שנצטוונו בה "הקהל את העם האנשים הנשים והטף למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אלוקים, ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,

מכון אור החסידות

קובץ זה יוצא לאור לזכות
הני לומדי ותמכי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה
ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו
ולזכות אביהם ה"ה הרב החסיד
ר' מאיר שי'
זאיאנץ
ס. פאולו ברזיל
יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מנחם מענדל זרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם
טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

תוכן העניינים

ה. מקרא אני דורש.....

מדוע פתח הכתוב בקרבנות נדבה ש"י יהודי?

מדוע פתח הכתוב את דיני קרבנות בקרבנות נדבה ולא בקרבנות שמחוייבים בהבאתם? / מדוע לא הוזכרו קרבנות ציבור עד לפ' אחר? / ביאור סדר הזכרת הקרבנות בכתוב שהוזכרו לפי הזמנים שיביאו ישראל קרבנות אלו

(עי' לקוטי שיחות ח"ו עמ' 9 ואילך; 'תורת מנחם - התועודיות' תשמ"ח ח"ב עמ' 490)

ח. פנינים ☺ עיונים וביאורים קצרים.....

ט. יינה של תורה.....

קירוב א'ה' בדברים "רכים" או "קשים כגידיון"?

כפרת מזיד - עבודת "זכר", וכפרת שוגג - עבודת "נקבה" / אופני עבודת הקרבן - להתבונן בזה שראוי לו לישרף או בזה שנפשו קשורה להשי"ת / אם עווננו חמור יותר מדוע די לו בעבודת "נקבה"?

(עי' לקוטי שיחות ח"ב עמ' 13 ואילך)

יג. פנינים ☺ דרוש ואגדה.....

יד. חידושי סוגיות.....

"אחד המרבה ואחד הממעיט" בקרבנות

ידון אימתי נאמר הא ד"הממעט" שוה במצוותו ל"מרבה", ויוכיח דחיוב קרבן מן המובחר אינו ענין לריבוי ומיעוט בכמות

(עי' לקוטי שיחות ח"ב עמ' 10 ואילך)

יח. תורת חיים.....

הטיפוזה בעצבים

יט. מעשה רב.....

שפלות ש"א במקומה

כ. דרכי החסידות.....

"מקימי מעפר ד"ץ"

כא. לקראת שבת

או חמש עשרה לא ידע גם פירוש המלות שבתפילה, ורק אשר יום יום חזר על אותן הדברים בשתי פרשיות דסדרה בראשית, פרשת האזינו ומזמורי תהלים ופסוקים בודדים אשר ידע על פה ובמשך כשמונים שנה חזר עליהם בעת מלאכתו (ובמקום הבלתי נקי נזהר גם מלחשוב באותיות) ובעת הליכתו מכפר לעיר ומעיר לכפר ומכפר לכפר בקיץ ובחורף במטר ובשלג, וגם את מכיריו ומיודעיו אנשים פשוטים הבלתי יודעים פירוש המלות הרגיל לעשות כמוהו.

ויהי בבוא האיש לפני בית דין של מעלה ויתבעוהו בדין על כל מעשי בני אדם, נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, והמקטרג טוען מדוע בעניני משא ומתן מסחר וקנין היה לו שכל ודעת, ונאילו[ן] ידיעת התורה לא יכול לקבל, אותו השכל שהשתמש במסחרו מדוע לא השתמש בו בלימוד התורה, ויתבע דין להורידו לשאול תחתית, ומלאכי חבלה חורקים בשיניהם ולוטשים עיניהם בו ומייחלים למוצא פי הבית דין להפילו שאולה, והאיש עומד וארכובותיו דא לדא נקשן, וכולו רועד, ועיניו יזולו מים רבים.

האדמה, הרפש והטיט עליהם דרך הנידון ולמד דברי תורה

עוד הבית דין של מעלה מעיין בדינו, והנה נראה מלאך מיכאל הולך מרחוק, ואחריו הולכים קבוצות מלאכים נושאים פרות חולבות, כדי חלב, חמאה וגבינה, כוורות דבש ועוד מתוצרת הכפר ונושאים פרי אדמה, רפש וטיט קצרים כמהלך אדם אבל עמוקים מאד עד התהום.

ובקרוב הקבוצה עם משאיהם אל הבית דין אמר מלאך מיכאל: זאת היא האדמה, הרפש והטיט עליהם דרך הנידון הלזה במשך כשמונים שנה, ובכל עת הלכו למד דברי תורה וגם פעל בבני גילו אשר גם הם ירגילו עצמם לחזור כל מה שהם יודעים בדברי תורה בעת מלאכתם ובעת הליכתם בכפרים ובשוק.

כשמוע הבית דין את דברי הסניגור ובראותם את כל הכבודה אשר הביאו המלאכים מליצי יושר, הצדיקו את האיש ופסקו לו שכרו בגן עדן בין הצדיקים הגדולים.

וזהו מקימי מעפר דל מאשפות ירים אביון, דגם מי שהוא דל ואביון בידיעת התורה עד דיוטא האחרונה, שאינו יודע גם פירוש המלות של תיבות התפילה רק שחוזר עליהם באמונה טהורה וגם היותו נזהר מלחזור דברי תורה במקום הבלתי נקי, הנה על ידי העפר מקים הקב"ה גם את הדל, ועל ידי שנוהר שלא לאמר דברי תורה במקום אשפה (על דרך לא תעשה), הנה מאשפות ירים אביון, ולא זו בלבד שמושיבים אותו בגן עדן בין הנדיבים שהם המתנהגים במדות חסידות אלא שמושיבים אותו בין נדיבי עמו שהם צדיקים גמורים.

(אגרות קודש ח"ד עמ' תעד ואילך)

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה'
מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

"מקימי מעפר דל"

ובקרוב הקבוצה עם משאיהם לבית הדין אמר מלאך מיכאל: זאת היא האדמה, הרפש והטיט עליהם דרך הנידון הלזה במשך כשמונים שנה, ובכל עת הלכו למד דברי תורה וגם פעל בבני גילו שגם הם ירגילו עצמם לחזור כל מה שהם יודעים בדברי תורה בעת מלאכתם ובעת הליכתם בכפרים ובשוק

...בקידוש חג השבועות תר"ך במעמד הרבנים והחסידים, אמר הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק [ה"צמח צדק"] לאמר:

כתיב "מקימי מעפר דל מאשפות ירים אביון" (תהלים קיג, ז), אין דל ואביון אלא בדעת, ועל ידי העפר מקים הקב"ה גם את הדל והאביון, ולא זו בלבד אלא עוד הקב"ה מושיב את הדל ואת האביון בתוך הנדיבים, ולא רק בין הנדיבים סתם אלא בין נדיבי עמו, שהן צדיקים גמורים.

האמונה הקדושה ברגש וחיות אלקי אשר נטע כ"ק מורנו הבעל שם טוב, תלמידיו החבריא קדישא וכ"ק אאזמו"ר - כוונתו אדמו"ר הזקן - בתוככי החסידים, גם בין הפשוטים ביותר, נתנו בהם כוח ועוז לעמוד בסוד קדושים רבה.

"אותו שכל שהשתמש בו במסחרו מדוע לא השתמש בו בלימוד התורה"?

ויואיל הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק לספר:

איש אחד היה פשוט ביותר אשר במשך זמן כשמונים שנה מהיותו כבן ארבע עשרה

מקרא אני דורש

ביאורים ופירושים בפשוטו של מקרא

מדוע פתח הכתוב בקרבנות נדבה של יחיד?

מדוע פתח הכתוב את דיני קרבנות בקרבנות נדבה ולא בקרבנות שמחוייבים בהבאתם? / מדוע לא הוזכרו קרבנות ציבור עד לפ' אחרי? / ביאור סדר הזכרת הקרבנות בכתוב שהוזכרו לפי הזמנים שיביאו ישראל קרבנות אלו

בתחילת הסדרה: "ויקרא אל משה, וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר. דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם, אדם כי יקריב מכם קרבן לה', מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם". וממשיך לפרט דיני קרבן עולה, ולאחריו קרבן שלמים, מנחה וכו'. - ובפירוש רש"י:

"אדם כי יקריב מכם - כשיקריב, בקרבנות נדבה דיבר הענין".

והיינו, שהקרבנות הראשונים שעליהם מדבר הכתוב - עולה, מנחה ושלמים, הם "קרבנות נדבה", שאין האדם חייב להביאם אלא תלויים הם בנדיבות לבו; ורק לאחריהם מדבר הכתוב בקרבנות שהאדם מחוייב בהם (לפעמים): חטאת ואשם.

אך סתם רש"י ולא פירש - מדוע באמת התחיל הכתוב ב"קרבנות נדבה" דוקא? ולכאורה איפכא מסתברא - בתחילה יש להודיע את דיני הקרבנות שמחוייבים להביאם (ורק לאחר מכן את הקרבנות שאין הכרח בהבאתם)!

ב. ויש לומר בזה:

לפי פשטות הכתובים משמע, כי פרשת הקרבנות שבסדרה דידן (פ' ויקרא) ובסדרה

שלאחריה (פ' צו) נאמרה לפני הציווי בדבר חנוכת המשכן והקמתו ביום השמיני למילואים – שבהם עוסק הכתוב בסדרה שלאחר מכן, פרשת שמיני; ולפי זה עולה, כי דיני הקרבנות שבפרשתנו מטרתם ללמד את בני ישראל בדבר הקרבנות שיביאו במשכן מיד עם הקמתו, ביום השמיני למילואים.

ומעתה יתבאר מדוע הקדים הכתוב את קרבנות הנדבה – משום שבפשטות, מיד לאחר הקמת המשכן הביאו בו (בעיקר) קרבנות נדבה דוקא:

הרי קרבנות חובה באים ככפרה על חטא, ולא מסתבר שבימי המילואים, ימים של השראת השכינה ומחילה על חטא העגל (ראה פרש"י ר"פ פקודי. ובפ' שמיני ט, כג כתב, שכל שבעת ימי המילואים "היו ישראל נכלמים ואומרים... כל הטורח שטרחנו שתשרה שכינה בינינו ונדע שנכתפ לנו עון העגל כו") יכשלו בני ישראל בחטא;

לאידך גיסא – מסתבר מאוד שלאחר הנדיבות הגדולה שהראו בני ישראל במלאכת המשכן, הרי לאחר הקמתו יזדרזו מיד להתנדב קרבנות להקריב בו. לכן הקדים הכתוב את קרבנות הנדבה, שהן השכיחות ביותר בזמן זה.

ג. ולדרכנו זו, תתיישב קושיא נוספת:

למה פתח הכתוב בקרבנות היחיד, ששייכים לאנשים יחידים מישראל בתור פרט – ולא בקרבנות הציבור: מוספי שבת ויום טוב וכדומה, שהן חיוב על הציבור כולו?!

רק על דיני קרבן התמיד לימד הכתוב בפ' תצוה – כט, לח ואילך; אך פרשה זו לא נאמרה לבני ישראל כי אם למשה, בעיקר שבביל ימי המילואים, והציווי לבני ישראל ולדורות הוא רק בפרשת פינחס – כח, א ואילך. וראה פרש"י פינחס כח, ד ובחזקוני שם].

יתירה מזו: בפרשיות אלו, ויקרא וצו, לא הזכיר בכלל קרבנות הציבור, אלא רק קרבנות היחיד בלבד – ואילו דיני קרבנות הציבור 'נדחו' כמה פרשיות מאוחר יותר רק בפרשיות אחרי (טז, ה ואילך), אמור (פרק כג) ופינחס (פרקים כח-כט)!

אלא שהיא הנותנת:

כיון שפרשיות אלו באו ללמד על הקרבנות שיובאו עם הקמת המשכן, ביום השמיני למילואים – הרי אין צורך לפרש בהם אודות קרבנות הציבור, שדיניהם נוגעים לימי השבת והחג שיבואו מאוחר יותר, ואין הכרח בדיעתם עתה – שבביל היום השמיני למילואים (שחל ביום ראשון בשבוע).

[ואף שביום השמיני למילואים עצמו (ראש חודש ניסן) הרי היה צורך בדיעת דיני מוסף ראש חודש! מ"מ אינו קשיא, כי מי שהקריב את קרבנות הציבור ביום השמיני היה משה רבינו עצמו (פרש"י פקודי מ, כט), כך שרק הוא היה צריך לדעת את הדינים – ואין מן ההכרח לומר זאת לבני ישראל, אלא רק מאוחר יותר].

תוצאה ישרה מהאמונה הפשוטה אשר לית אתר פנוי מיני'.

(אגרות קודש חפ"ז עמ' רמ)

חסיד צריך להיות בריא

מה שנדמה לו שסובל מהתרגשות הלב וכו', הנה קרוב לוודאי שאין זה אלא ענין של דמיון, ועכ"פ של עצבים ("נערוון") בלבד. כדי לפצות את דעת עצמו בטח יבקר רופא מומחה במקצוע זה ויעשה כפי הוראותיו. זה בנוגע לדרך הטבע. ובנוגע לפנימיות העיניים, הנה יתקע מחשבתו בחוזק באמונה פשוטה שיש לכל ישראל מאמינים בני מאמינים אשר הקב"ה שברא את העולם לפני ה' אלפים, תיש"א שנה, הנה בכל רגע ורגע הוא בורא את העולם ומנהיגו כפי רצונו, שהוא תכלית הטוב, ומטבע הטוב להיטיב. ואם כן, פשוט אשר גם עניניו נכללים בזה, שבחייו ובעניניו הרי הקב"ה הוא הבעל הבית, והוא ינחהו למחוז חפצו...

ויהי רצון שינחהו באהבה מגולה בחסדים וברחמים, ויוציא מראשו עיניים של עצבים וכו'. חסיד צריך להיות בריא לא רק ברוחניות אלא גם בגשמיות, כדי שהוא ועל ידו תתמלא השליחות שבשבילה ירדה נשמתו לעולם הזה התחתון הגשמי והחומרי.

(אגרות קודש ח"ד עמ' רסב-ג)

שפלות שלא במקומה

נוהגים היו חסידיו של כ"ק אדמו"ר האמצעי, על פי ציוויו, שבחזרתם מלויבאוויטש, הנה בכל עיר ומושב שעברו דרך הי"לובם (כי כמה מהם לא היו) להם כסף לנסוע בעגלה והלכו רגלי, היו חוזרים את המאמרים ששמעו בלויבאוויטש.

אחד האברכים, שהי' בעל כשרון והי' מחונן בשפת חלקות, חזר את המאמרים בשפה ברורה ובהכפך, והרגיש בעצמו שיש לו "ישות" מהחזרה, ונכנס לכ"ק אדמו"ר האמצעי ליחידות והתאונן על זה, ושאל אם יחדול מחזרת המאמרים, ויען לו כ"ק אדמו"ר האמצעי:

"א ציבעלע זאל פון דיר ווערן אבער חסידות זאלסטו חזרין" (שיהי' ממך "בצל" – אב"ח חסידות תחזור").

יש לבאר דיוק הענין שהמשיל הכרת מעלת עצמו לבצל, שהרי בצל הוא דבר חריף, וכשאוכלים מעט ממנו הוא נותן טעם לשבח, אך כשאוכלים יותר מדי ממנו הרי זה גורם לבכ"י. וכן הוא בענין הכרת מעלת עצמו. ובכל זאת אמר אדמו"ר האמצעי שלמרות כל זה יש להמשיך בחזרת חסידות.

(ניפ שיחות קודש תשל"ד ח"ב עמ' 191)

ד. ולהוסיף, שאפשר לומר עוד טעמים בזה שהקדים הכתוב את קרבנות היחיד לפני קרבנות הציבור:

(א) יחיד צריך להזהיר יותר מן הציבור, כי יש יותר חשש שיתרשל (ולהעיר מביצה ה, ב: "עדות מסורה לבית דין, ביצה כפס מסורה" - שלכן יש יותר מקום לחשש וגזירה).

(ב) "ציבור" ענינו קיבוץ של יחידים רבים, ואי אפשר שתהיה מציאות של "ציבור" אם לא היו קודם "יחידים"; ולכן מתחיל בדיני קרבנות יחיד, ורק אחריהם קרבנות של "ציבור" העשוי מיחידים.

(ג) קרבנות ציבור מוגבלים הם, ובעיקר שייכים הם בזמנים מיוחדים בשנה - כשבת ויום טוב; אולם קרבנות יחיד יכולים הם להיות בכל עת, ללא הגבלות.

וטעם זה האחרון אפשר לאומרו גם לגבי זה שהקדים הכתוב (בתוך קרבנות היחיד גופא) את קרבנות הנדבה לפני קרבנות החובה - כי קרבנות חובה מוגבלים הם, שאי אפשר להקריבם אלא מי שנתחייב בהם דוקא; ואילו קרבנות נדבה אין בהם הגבלה, כל הרוצה יכול להביא קרבן נדבה בכל זמן שירצה, וממילא מרובים הם יותר.

ה. ובפנימיות הענינים יש לבאר:

הכתוב מדייק כאן ונוקט בתואר "אדם" - "אדם כי יקריב מכם". וידוע (ש"ה ס"פ וישב. ועוד), שתואר "אדם" מורה על הדמיון שבין האדם לבורא, "אדמה לעליון" (ל' הכתוב - ישע"י יד, יד), והיינו זה שיש באדם נשמה, שהיא "חלק אלוקה ממעל ממש", דומה כביכול לקב"ה; ונשמה זו שבתוך כל יהודי, ה"אדם" שבו, היא שפועלת את נדיבות הלב והרצון להיות קרוב להקב"ה על ידי הבאת קרבנות.

ובזה שהכתוב פותח את דיני הקרבנות בפרשת קרבנות נדבה, המבטאים בגלוי את ה"אדם" הפנימי שבתוך כל יהודי - בא ללמדנו, שבאמת כן צריך להיות בכל הקרבנות, גם אלו שהם חובה; שגם קרבנות אלו אין להאדם להביא רק בתורת מעשה גשמי, כדי לצאת ידי חובתו - אלא יש לו לצרף להקרבן את מחשבתו ונדיבות לבו, את רצונו הפנימי להתקרב לקב"ה על ידי הקרבן.

ולפי זה י"ל הרמז בלשון רש"י - "בקרבנות נדבה דיבר הענין", שבאמת כל "הענין" של הקרבנות שבספר זה, גם קרבנות שהן חובה והאדם מוכרח להביאם מצד הציווי - נחשב הוא ל"קרבנות נדבה", מחמת הכוונה והנדיבות-לב שמצרף יהודי אל קרבנו.

תורת היים

מכתבי עצות והדרכות בעבודת השי"ת
בחיי היום יום

הטיפול בעצבים

קבלתי מכתבה . . בו כותבת שהיא שוב עצבנית. והדבר מפליא אותי מאוד שלאחר הפעמים הרבות שהיתה לנו הזדמנות לשוחח בענין, ולאחר שראתה גם בעיני בשר שהשם יתברך מנהיג, ומנהיג אותה סוף סוף לטובה, אין לה את התקיפות המספיקה באמונה ובטחון, והיא שוב עצבנית ומודאגת ושוכחת שהשם יתברך הוא בעל הבית של כל העולם וחושבת שזה תלוי במישהו אחר.

ובפרט בימים אלו שבין פורים ופסח שהם ימי נסים בימים ההם וגם בזמן הזה, הרי התמיהה בזה גדולה יותר על כך שדואגת.

והשי"ת יעזור לה ולבעלה הרב שי' שמהיום והלאה תהיו שניכם חזקים באמונה ובטחון בהשם יתברך, מלך מלכי המלכים, שהוא עצם הטוב וגם ינהיג את חייכם שיהי' בטוב הנראה והנגלה. וכפי שרכנו הזקן כותב בתניא שכאשר מאמינים בזה באמת נעשה גם מטוב הנעלם - טוב הנראה ונגלה.

ובימי ההכנה לפסח שהם ענין יציאת מצרים וכפי שחסידות מבארת, לצאת מכל ההגבלות, שזה ימהר את כל הנ"ל.

(תרגום מאגרות קודש ח"ה ע"פ שכו"ו - אגרות קודש מתורגמות ח"ב ע"פ 104-5)

לימוד והתבוננות בענין של השגחה פרטית

במה שכותבת אודות העצבים שלה שנעשית רגישה ביותר וכו', מהנכון הי' שתקרא וגם תלמוד במקומות המתאימים על דבר הענין דהשגחה פרטית על פי תורת הבעש"ט והחסידות (אשר נקודות מזה נמצא באגרת הקדש לרבנו הזקן סימן כ"ה), ויהי' ענין זה חקוק בזכרונה ע"י שתלמוד אותו כמה פעמים, שבקל תזכור על הענין וגם בפרטיו, ויפעול זה גם על הנהגה בפועל, שכמובן השגחה פרטית שולל ענין הכעס ואפילו ענין ענין ההתרגזות [מלבד בעניני יראת שמים, כמבואר באגרת הקדש], ולא נפלאות היא ולא רחוקה היא, כי מובן הענין די צרכו, ולא עוד אלא שבהתבוננות קלה רואים איך שזהו

קרבן עצים – כפשוטו?

ונפש כי תקריב קרבן מנחה

קרבן – מלמד שמתנדבין עצים... וכן הוא אומר והגורלות הפלנו על קרבן העצים. רבי אומר, עצים קרבן הם, טעונון מלח וטעונון הגשה (ב, א. מנחות כ, ב.)

מצינו שבכו"כ מקומות נחלקו רבי ורבנן בשאלה כללית: כאשר התורה משתמשת בלשון מסויים, האם יש לפרשו כפשוטו ממש ובכל הפרטים, או אפשר לפרשו שיובן רק בפרט אחד, וכיו"ב.

ולדוגמא:

בנוגע לקריאת שמע נחלקו רבי וחכמים "קריאת שמע ככתבה דברי רבי, וחכמים אומרים בכל לשון" (ברכות יג, א). והיינו, שלדעת רבי חיוב קריאת שמע משמעותה לקרותה כולה בכל פרטיו בדיוק כפי שכתוב בתורה "ככתבה", אך לרבנן, דיו שקוראים את התוכן, גם אם זה לא ככתבה ממש.

וכן מצינו שנחלקו בנוגע לסוכה, שלרבי "כל סוכה שאין בה ד' אמות על ד' אמות פסולה", אך לחכמים "אפילו אינה מחזקת אלא ראשו ורובו כשרה" (סוכה כח, א). והיינו, שנחלקו בפירוש "בסוכות תשבו" (אמור כג, מב), שמשמעותה "תשבו כעין תדורו" (סוכה שם, ב), האם ה"כעין תדורו" צריך להיות כפשוטו ובכל הפרטים, ואזי צריך להיות ד"א על ד"א, כדי שיהי' ממש כמו בית, או מספיק שאפשר לשבת בתוך הסוכה, שגם אז "תשבו" קרינן ב"י, אף אם אין זה "כעין תדורו" ממש בכל פרטיו (ועיין במקור הדברים שהובאו עוד כו"כ דוגמאות לפלוגתא זו).

ועפ"ז יש לפרש ג"כ בנדון דידן:

לרבי, היות שהכתוב קורא לעצים "קרבן העצים", הרי יש לפרשו כפשוטו, שהעצים עצמם קרבן הם לכל פרטיהם, וטעונון מלח

והגשה וכו'. אך לרבנן, הגם שהכתוב קורא "קרבן העצים", מ"מ אין זה מכריחנו לחדש חידוש גדול כל כך, שהעצים עצמם קרבן הם ובכל פרטיהם, אלא דיינו לפרש שיש בהם פרט אחד של קרבן, שמבעירים אותם על המזבח, כקרבן.

(עי' לקוטי שיהות ח"י עמ' 23 ואילך)

נחת רוח – רק מכם!

אדם כי יקריב מכם

בקרבנות נדבה דבר הענין (א, ב. רש"י)

לכאורה יש לעיין בזה, הרי אם "בקרבנות נדבה דבר הענין" מדוע נאמר "אדם כי יקריב מכם", דקאי רק על בני ישראל, הרי גם נכרים יכולים להביא קרבנות נדבה (חולין יג, ב), וכמפורש ברש"י להלן (אמור כב, כה) "לכך נאמר כו' איש איש - לרבות את הנכרים שנודרים נדרים ונדבות כישראל", וא"כ הול"ל כאן "אדם כי יקריב"?

ויש לבאר זה בפשטות:

להלן (א, ט) מסיים הכתוב שהקרבנות האלו הם "אשה ריח ניחוח לה", ופירש רש"י "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני", ופשוט שרק בהקרבנות קרבנות בני ישראל יש נחת רוח למקום ו"נעשה רצוני", ולא בנדבות הנכרים.

ולכן נאמר כאן "אדם כי יקריב מכם" דווקא, כי מדובר כאן על קרבנות הגורמים נחת רוח להקב"ה.

ולהלן בפ' אמור שנאמר "איש איש - לרבות את הנכרים", לא נאמר שם "ריח ניחוח", וילפינן משם רק זה שמתר לנכרים להביא קרבן, אך אין פועלים בזה "נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני".

(עי' לקוטי שיהות ח"י עמ' 5 הערה 30)

לקראת שבת

יז

והקשו ע"ז התוס' "מאי קא פריך הלא אמרי' ביומא (לד:) דקרבן צ"ל "המיוחד שבעדרו", וגבי פרה אדומה נמי אמרינן (שבועות יא:) שאם מצא נאה הימנה מצוה לפדות", דלכאורה אינו מובן מה מקשה אש"ס תקשי לי' הלימודים אהדדי. ולפי המבואר מתבאר היטב כוונתו דאי אפשר להביא לכאן הא ד"אחד המרבה ואחד הממעט כו'", כי זה אינו אמור אלא בדאיכא אחד מן התנאים הנ"ל, או שהוא דבר שאין הריבוי בו ענין או שלא הי' ביכלתו להרבות, אבל גבי נחמי' הלא הי' זה ריבוי בתוך המין גופא, שהריבוי הוא מצוה כנ"ל, וגם הי' ביכלתו להרבות (ומשני התוס' דאכן כך היא כוונת הקושיא רק שלא הי' לו להתפאר בכך, וזה ילפינן מלימוד דאחד המרבה כו' דמינה ידעינן דאין להתפאר כו').

ושוב יש ליישב גם יתור לשון רש"י בברכות (ה, ב. יו. א) שמביאה הגמ' המימרא דאחד המרבה כו' גבי לימוד תורה וכ' רש"י "בקרבנות נאמר" (ואח"כ ציין היכן שנוי' משנה זו), ואינו מובן מה מוסיף בהבנת הענין מה שדין זה נאמר גבי קרבנות. וי"ל כי לשון הש"ס "אחד הממעט" משמע לרש"י דפירושו דבידו להרבות וממעט אפשרותו. וכיון דבברכות שם קאי בתלמוד תורה, לכן ראה רש"י צורך להדגיש דבקרבנות דוקא שנוי', והיינו מטעם הנ"ל שבקרבנות אין חיוב כו', משא"כ בת"ת דאיכא חיוב לא נאמר בכל מקום, ורק דאעפ"כ הש"ס בברכות מביא רא'י מזה להיכא דמביא לקרבנות, והיינו דמוכיח מהא דאם אין הממעט ממעט ככוונת לבו לשמים (ובת"ת אפשרי הוא רק אם אין ביכלתו, כמוכח. דאם לאו, הרי עליו נאמר כי דבר ה' בזה - סנה' צט, א) הרי אחד המרבה כו', ובמילא בת"ת היכא דהמעט מפני שלא הי' ביכלתו, הרי שכרו כזה המרבה. וק"ל.

והוא דדחי התם פירוש זה הוא מטעם צדדי – עיי' להלן].

ומצינו נמי שיכול אדם להביא לכתחילה לקרבנו עוף אף שעשיר הוא, עי' היטב ברמב"ם הל' מעה"ק פט"ז ה"ג גבי הנודר לקרבן דהתם נמי קיי"ל דצריך להביא מן המובחר במה שנדר כו', ואעפ"כ אף עשיר יכול להביא התם לכתחילה מין קטן יותר כגון עולת עוף אם הוא בכלל לשון נדרו, ובלח"מ שם האריך בזה דאינו שלא דרך כבוד אם אינו בוחר מין המרובה יותר, וכל החיוב הוא רק שמתוך המין שמביא יביא מן המשובח. ויש להביא סימוכין לדבר מדיוק לשון הש"ס, דגרסינן במנחות קד ע"ב "אמר ר' יצחק מפני מה נשתנית מנחה שנאמר בה נפש ונפש כי תקריב קרבן מנחה] אמר הקדוש ברוך הוא מי דרכו להביא מנחה עני מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו", והל' "דרכו" מורה דכן הוא הדרך בפועל, אבל מצד גופא דדינא אפשר להיות שעשיר ג"כ יביא מנחה.

ועפ"ז י"ל דשפיר מצינו "אחד הממעט" בקרבנות ועדיין כוונת לבו כראוי, אף שהי' יכול להרבות. כי רק כשיש ענין ומצוה בריבוי וגם יש ביכלתו אז צ"ל דוקא "לפום גמלא שיחנא" (עיי' כתובות סז, א). ומעתה יתבאר היטב דברי התוס' בשבועות שם, דקא פריך הש"ס אהא ד"גדולות" היינו "גדולות במינן" – "מי איכא חשיבותא קמי שמיא, והתניא כו' אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוון את לבו לאביו שבשמים" (ולהכי מתרץ ד"גדולות" מתפרש באו"א, עיי"ש),

צ"ל המובחר שבמין שרוצה להביא כדתנן רפ"ט דמנחות ומקורו ממ"ש "כל חלב להוי", והאריך בזה הרמב"ם סוף הל' איסורי מזבח, מיהו לא אשכחן שמצד זה יהי' חיוב בריבוי מספר הקרבנות – אף שמקבל שכר על הריבוי. ורק קרבנות ראי' וחגיגה שנאמר בהם כמתנת ידו צ"ל כפי עשרו (חגיגה ח, ב), משא"כ בשאר קרבנות דלא חייבה תורה כפי עשרו. ודו"ק היטב בל' הרמב"ם שם שכתב דהחיוב הוא להביא "קרבנו מן היפה המשובח ביותר שבאותו המין שיביא ממנו", דמשמע שחיוב "כל חלב לה" פירושו רק מהמשובח והמובחר שבמין שרוצה האדם להביא, אבל לא שעליו לבחור ולהעדיף גם את המין המשובח והמרובה ביותר שמשגת יד עשרו להביא. וכן מוכח בסוף כריתות שאמרו "מי שיש לו כבש או עז איזה שירצה מקריב", ולא אמרי' דמשום שקרבן צ"ל מן היפה והמשובח יתחייב להביא הכבש שהוא מרובה יותר, דאיכא בו הוספת אל"י כמבואר בפסחים צו, ב. הרי להדיא דלשנות ממין אחד לחבירו המרובה יותר אינו מחוייב [ובמק"א נתבאר דיש להוכיח כן מן המקרא גבי קין והבל, עיי' לקו"ש חט"ו בראשית ד. ועיי"ש עוד בשוה"ג דבאמת יש בזה ב' דינים, חיוב להביא מן המובחר וחיוב "כל חלב לה", ואכ"מ]. ועיי' שבועות טו, א גבי "שתי תודות גדולות" האמורים בנחמי, דקאמר דאין לפרש ד"גדולות" היינו ממין גדול (של בקר ולא של צאן, רש"י), וזה הי' צריך לקרוא "פריס" ולא "גדולות", אלא יש לפרשו "גדולות במינן" (מאותו המין שהיו, שהביאו גדולות ולא קטנות, רש"י)

יינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך החסידות

קירוב לה' בהבירים "רכים" או "קשים כגידין"?

כפרת מזיד – עבודת "זכר", וכפרת שוגג – עבודת "נקבה" / אופני עבודת הקרבן – להתבונן בזה שראוי לו לישרף או בזה שנפשו קשורה להשי"ת / אם עוזנו חמור יותר מדוע די לו בעבודת "נקבה"?

בפרשתנו פורטו דיני הקרבנות, וכיניהם דיני "חטאת" ו"אשם" אשר שניהם קרבנות הבאים בסיבת החטא – חטאת על השגגות ואשם (גם) על המזיד.

והנה, כשמפרטת המשנה דיני זבחים שנתערבו, מצינת המשנה אשר "הכל יכולים להתערב חוץ מן החטאת והאשם", דמכיון ש"אין האשם אלא מזכרי כבשים, ואין לך חטאת מן הכבשים אלא נקבה", הרי לא שייך במציאות שיתערבו באופן שלא יודע איזהו אשם ואיזו לחטאת!

וכבר² תמהו בזה המפרשים תמיהה רבתי, מה צורך ראתה המשנה להשמיענו ענין זה שאינו דין אלא מציאות הפשוטה וברורה לכל, שהלא אין לטעות בין זכר ונקבה שנתערבו?

ובביאור מהותם של קרבנות חטאת ואשם בדרך הפנימיות, ימצא אשר ברוחניות הדברים אכן יש מקום להתערבות חטאת ואשם, וצריכה המשנה להודיענו אשר באמת אין הם יכולים להתערב, וכפי שיתבאר.

(1) משנה זבחים ע"א, ב. וברמב"ם הל' פסולי המוקדשין פ"ו הט"ז.

(2) ראה במקור הדברים את הציונים לנו"כ הש"ס, ושקו"ט בתירוץיהם.

כפרת מזיד – עבודת "זכר", וכפרת שוגג – עבודת "נקבה"

ביאור הדבר:

אדם כי יחטא ומביא קרבן לכפר עוונו, הנה פשוט אשר חלק עיקרי מהקרבת הקרבן היא העבודה בנפשו פנימה לשוב אל ה' בכל לבו, ועבודה זו היא הפועלת שיכפר הקרבן על חטאו.

והנה האשם בא (גם) על המזיד, ולכן נקרא שמו "אשם", כי "שם אשם מורה על דבר גדול אשר העושה יתחייב להיות שמם ואבד בו, מלשון האשמים". אבל חטאת באה על חטא שחטא האדם בשגגה, ועל כן נקראת "חטאת" מלשון נטיה קלה, ד"חטאת מורה על דבר נטה בו מן הדרך מלשון אל השערה ולא יחטיא".

וזהו מה שהחטאת באה נקבה ואשם מן הזכרים, כי בחינת "זכר" היא עבודה בתוקף וחזק, ובחינת "נקבה" היא עבודה ברכות וחלישות, וכפי שמצינו זאת במתן תורה שהציווי "כה תאמר לבית יעקב" מתייחס למסירת התורה לנקבות – "בלשון רכה", ואילו על הזכרים נאמר "ותגידן" – עונשין ודקדוקין. דברים הקשים כגידין".

ולכן, המביא חטאת על חטא קל בשוגג די לו בעבודת התשובה באופן של נקבה – "לשון רכה", אך החוטא במזיד ומביא אשם צריך לעבוד עם עצמו באופן של תוקף – "דברים הקשים כגידין" עד אשר יתקן חטאו, ולכן קרבנו מן הזכרים, וכפי שיתבאר לקמן.

אופני עבודת הקרבן – להתבונן בזה שראוי לו לישרף או בזה שנפשו קשורה להשי"ת

בחלק עבודת הקרבן שבנפש האדם פנימה – לשוב אל ה' בכל לבו – הפועלת שקרבנו כפר על חטאו, מצינו שני אופנים עיקריים:

א) הרמב"ן כתב, שבעת הקרבת הקרבן צריך האדם להתבונן בכך ש"חטא לאלוקיו בגופו ובנפשו, וראוי לו שישפך דמו וישרף גופו, ולוא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה, וכפר הקורבן הזה שיהא דמו תחת דמו, נפש תחת נפש", ודווקא בהתבוננות ועבודת תוכחה זו מכפר הקרבן על חטאו.

3) רמב"ן סוף פרשתנו.

4) שם.

5) יתרו יט, ג ובפרש"י.

6) פרשתנו א, ט.

והעוֹלָה מדבריהם דבכל מקום שיכול אדם להרבות לא אמרי' הך כללא, וכמ"ש התויו"ט שם "אבל ודאי מי שבכחו לעשות הרבה ועושה מעט ודאי שאינו שוה לעושה מרובה. . ולא אמרן ששוין המרבה והממעט אלא כשנעריך ג"כ המנדבים מה ערכם". ע"כ.

אבל באמת יש לחדש דמצינו בדיני התורה אופן שהממעט יהי' שוה למרבה אפי' היכא דהי' יכול להרבות, ועפ"ז יתכן לפרש המשנה במנחות דאיירי במי שיכול להרבות [ועיי' להלן דכן נראה דמשמע לי' לרש"י, ד"ממעט" היינו שיכול להרבות ואעפ"כ ממעיט]. ובהקדים מה שהאריך שם התויו"ט קודם לזה גבי דברי המשנה "אם למדת תורה הרבה נותנין לך שכר הרבה", ולא אמרי' "אחד המרבה ואחד הממעט כו'", והוא ע"פ פירוש המד"ש "לפי שאמר לעיל [היום קצר והמלאכה מרובה כו'] והשכר הרבה, וימשך לאדם מזה לומר הנה אקבל שכר הרבה כשאלמוד שעה א' ואח"כ אני יושב בטל מתורה כי כבר יש לי שכר הרבה לקבל, לכך אמר אם למדת תורה הרבה נותנין לך שכר הרבה, דאל"ה לא, שהרי אדרבא יש עליך עונש בעון בטול תורה" ועפ"ז מיישב ד"אחד המרבה ואחד הממעט" היינו באינו יכול להרבות, והמשנה דאבות מיירי ביכול להרבות וממעט. ע"כ. וממוצא דבר נוכל ללמוד דכל זה שהמרבה והממעט אינם שווים היינו דוקא בדבר כגון מצות ת"ת שיש בה חיוב וענין להרבות כפי כל כחו.

ומעתה יש לחקור גבי קרבנות באיזה ענין חייב להרבות, דהנה קיי"ל דהקרבן

הרי להדיא דהכוונה אכן רק במי שלא הי' ביכולתו להרבות ואין בזה להעיד על כוונת לבו, וכ"ה להדיא בתויו"ט אבות ספ"ב דפירש נמי על דברי מתני' דמנחות "דהיינו זה שמקריב מנחה מסתמא עני הוא כדפרש"י בפרשת ויקרא נפש כי תקריב קרבן מנחה, מי דרכו להתנדב מנחת עני, ע"כ. ובזה הוא שאומר התנא שהן שוין לפי שהעני עושה כפי כחו וממונו, לפיכך שוה מיעוטו לפני הש"י כמו המרובה של העשיר".

[ועיי' בט"ז שם סק"ג שפירש (לענין דמיירי שם בשו"ע גבי ריבוי בתחנונים) ד"ממעט" היינו מי שממעט בתפלתו בכוונה תחילה וכוונתו לש"ש, כדמצינו בשבת דף י' ברבא שראה דרב המנונא מאריך בתפילה ואמר "מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה" שמתבטל עי"ז מלימודו, הרי דמצינו מיעוט בתפילה דהוא גופא לשם שמים, וכן י"ל כאן דממעט לש"ש כיון שיודע שבריבוי לא יוכל לכוון כהוגן, עיי"ש. וא"כ לדבריו ד"הממעט" היינו שממעט בכוונה תחילה משמע קצת דהיינו שיכול להרבות ואינו רוצה, ומעתה יל"ע לענין קרבנות איך יתכן דיכול להרבות ועדיין כוונת לבו לשמים היא כהוגן. איברא, דיעויי בפרי מגדים על אתר במש"ז שצייין לדברי המג"א הנ"ל וכתב ד"וודאי כן הוא לט"ז דממעט אין יכולת בידו להרבות כמו עני בקרבן", הרי דאף לדידי' במשנה איירי במי שאינו יכול ורק שהט"ז רצה ליישב איך "ובלבד שיכוין לשם שמים" קאי על ההמעטה גופא, עיי"ש].

(ב) לשון "קרבן" הוא משרש קירוב, ועל זה נאמר "אדם כי יקריב – מכם קרבן לה'", שעבודת⁸ הקרבן היא לקרב את עצמו, ואת הכוחות והחושים שלו אל השי"ת, שהרי מציאותו האמתית של יהודי היא נפשו האלקית שהינה "חלק אלקה ממעל ממש"⁹, וגם בשעה שחטא האדם הרי הנשמה "הייתה באמנה אתו"¹⁰, ובעת הקרבת הקרבן על האדם להתבונן בכך שעדיין נפשו קשורה בהשי"ת, ומה שחטא ופגם והעביר את הדרך היה זה מחמת יצרו הרע שמנסה להפתיר על נשמתו האלקית, ובהתבוננות זו הרי הוא מעורר את נפשו האלקית ושב מחטאו, ונמצא מתקרב אל ה' ביתר שאת.

ושני אופנים אלו הם – בכללות – העבודה בבחינת זכר והעבודה בבחינת נקבה:

האופן הא', שיחשוב האדם שראוי לו שישפך דמו וישרף כו', הרי זה ענין של תוקף וחזק, דברים קשין כגידין, שמבטל ומבטש את עצמו, ואילו האופן הב', שעיקר תוכן ההתבוננות הוא במעלתו, ועל נפשו האלקית הנמצאת בו ותמיד קשורה ומחוברת עם הקב"ה, הרי בערך לאופן הא' היא העבודה בבחינת נקבה, לשון רכה.

וזהו מה שהחוטא בשוגג מביא חטאת נקבה, שהרי חטאו לא היה ביודעין ובמזיד אלא רק מהתגברות נפשו הבהמית שהביאתו לחטא מבלי ששם לבו לכך, ודי לו שיתבונן בכך אשר בפנימיות ובאמת הרי הוא קרוב אל השי"ת, וממילא מעורר מחדש את נפשו האלקית. ועבודה זו שבבחינת "נקבה" דיה לכפר על החוטא בשגגה.

אבל החוטא במזיד אין די לו בעבודת נקבה, כי מכיוון שחטא ועבר את הדרך ביודעין הרי זה סימן שנפשו האלקית מסותרת ביותר ובהעלם גדול, והתבוננות בגודל נשמתו והתקשרותה באלקים חיים לא תספיק בכדי לעוררו בתשובה.

וצריך הוא לבטש עצמו בדברים הקשים כגידין וכמאמר רבותינו¹¹ "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע", וכשיתבונן בגודל חטאו ועונש הראוי לו מעיקר הדין, יתעורר סוף סוף בתשובה ושב ורפא לו, ועל כן קרבן אשם בא מן הזכרים כי עבודת החוטא במזיד היא עבודת "זכר", בתוקף ובתוכחות.

אם עזונו חמור יותר מדוע די לו בעבודת "נקבה"?

כל האמור, אשר החוטא במזיד צריך לעבודה בבחינת זכר כביטוש והכנעת עצמו,

(7) ויקרא א, ב.

(8) ראה ספר הבהיר סי' מו (קט). וראה זח"ג ה, א. של"ה במסכת תענית שלו ריא, ב. פרי עץ חיים שער התפילה פ"ה.

(9) תניא פ"ב.

(10) שם פכ"ד.

(11) ברכות ה, א.

הידושי סוגיות

עיון ופולפול בסוגיות הפרשה

"אחד המרבה ואחד הממעיט" בקרבת

ידון אימתי נאמר הא ד"הממעט" שוה במצוותו ל"מרבה", ויוכיח דחיוב קרבן מן המזבח אינו ענין לריבוי ומיעוט בכמות

ואעפ"כ ממעט בקרבנו, הלא אם כוונתו לשמים ודאי הו"ל להרבות ככל יכלתו וזה שמיעט מוכיח עליו דאין כוונת לבו לשמים כמו זה שהרבה.

אז"ל יעויי בלשון המג"א או"ח סי' א סק"ו (גבי דברי השו"ע התם "טוב מעט תחנונים בכוונה מהרבות בלא כוונה"), שהביא דברי מתני' וז"ל: ובגמ' אמרינן אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוין לבו לשמים. כלומר, אף ע"פ שהמרבה כוון לבו ג"כ מ"מ אם הממעט לא די' סיפק בידו לעשות הוא רצוי להשי"י כמו המרבה וכן משמע מהראי' שמביא מעולת העוף [של] העני שנאמר בו ג"כ ריח ניחוח כמו עולת בהמה שמביא העשיר. עכ"ל.

תנן בסוף מנחות "נאמר בעולת בהמה אשה ריח ניחוח ובעולת העוף אשה ריח ניחוח ובמנחה אשה ריח ניחוח (פרשתנו א, ט. א, יז. ב, ד), לומר לך אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוון לבו לשמים". פירוש, דממה שהלשון "אשה ריח ניחוח" נאמר בכל אחד מג' סוגי הקרבנות דבהמה עוף ומנחה, אע"פ שעולת בהמה מרובה משל עוף ועולת העוף מרובה משל מנחה – חזינן ד"אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוון לבו לשמים", דאם הממעט מכוון לבו לשמים כמו המרבה, נחשב המועט שלו כמו המרובה של חבירו. ולכאור' דרוש ביאור, איך תתכן מציאות כזו שמכוון לבו לשמים כמו המרבה

והשוגג די לו ב"נקבה" - בהתכוננות בגודל נשמתו והתקשרותה לה', הנה חלוקה זו היא על דרך הרגיל.

אך יש ונמצא ש"נתערבו הקרבנות" - שהחוטא במזיד עווננו קל יותר מהשוגג, דאפשר שהמזיד לא אשם כל כך בחטאו אלא שהושפע מחבריו הרעים, או שטבעו מתולדתו הוא רע, ובמילא אין אשמתו שלו גדולה כל כך כשאר מזידין.

ומאידך חוטא בשוגג, אשום אשם בחטאו ששגג בו, שהרי האדם צריך לעמוד על המשמר לשעבד עצמו לבוראו ולהשגיח על עצמו בעינא פקחא לשעבד עצמו לבוראו, ושלא ימרוד במלכותו ית' כלל, ואם חטא בשגגה, סימן הוא שלא השגיח על עצמו כדבעי, ונתחזקה כל כך נפשו הבהמית עד אשר בא לידי חטא בשוגג, ובמילא אין לנקותו כלל מאשמה לעוון זה¹².

ונמצא ש"נתערבו הקרבנות": שאף שבכללות מזיד חמור משוגג, הנה בנדון דידן השוגג חמור יותר כי הוא פושע יותר ואשם בחטא יותר מהמזיד, והווה אמינא אשר בהתאם לזאת יש "להפוך" את העבודות: שהמזיד יעשה תשובת "נקבה" - עבודה "בלשון רכה", והשוגג ינקוט בתשובת "זכר" - "דברים קשיין".

ולכן משמיענו המשנה: "הכל יכולים להתערב חוץ מן החטאת והאשם", שאין הדין כן, כי "עירוב" זה הוא רק בנוגע לגברא ולסיבת החטא, אך אופן הכפרה על החטא תלוי במעשה החטא עצמו, בחפצא של החטא שעליו בא הקרבן. ולכן, אם חטא חמור, ונתחייב קרבן אשם, צריך להיות הקרבן מ"זכרי כבשים" דווקא - אופן העבודה ד"ירגיז אדם", ואם חטא בשוגג, מכיון שחפצא של חטא כזה מחייב קרבן חטאת, צריך הקרבן לבוא נקבה דווקא - לשון רכה, לגלות מציאותו האמיתית, דהיינו הטוב שבו.

וטעם הדבר הוא, כי הכפרה קשורה לא רק לאשמתו של האדם, אלא בעיקר לפעולת החטא והפגם שפגם בעולם, ובזה לא נוגע כוונת האדם, אלא אופן החטא בפועל: חטא בשוגג אינו פועל כל כך בעולם, ובמילא דיו בכפרת "נקבה", אך חטא במזיד, אף אם אין אשמת הגברא גדולה כל כך, מכל מקום פעולתו בעולם חמורה יותר, ולכפר על זה חייב באשם מ"זכרי כבשים".

12) וראה רמב"ם הל' שגגות פ"ה ה"ו: השוגג היה לו לבדוק ולדקדק ואילו בדיק יפה יפה כו'. ועיין ג"כ אגרת הקודש ס"ס כח. וראה רש"י שבועות (ב, א) ד"ה תולה. וראה בארוכה לקוטי שיחות ח"ג ע' 944 ואילך בביאור טעם חומר חטא בשוגג על חטא במזיד, וחומר באשם תלוי על חטאת.

"אפים יוציא ריב" - למעליותא

ונמצא דמו על קיד המזבח
ונמצא דמו - לשון מ"ן אפים... כובש בית השחיטה
(א, טו. רש"י)

יש לבאר שבדברי רש"י אלו, בסיוע ביאור הקרבן הראשון שמוזכר בתורה - קרבן עולה - מרומז תוכן כללות ענין הקרבנות, שבאים בדרך כלל על חטאים ועוונות ומכפרים עליהם, כי בכתוב "מ"ן אפים" מרומז תוכן ענין החטא, וגם ענין התשובה והכפרה על זה.

דהנה, לשון הכתוב שמביא רש"י הוא "מ"ן אפים יוציא ריב" (משלי ל, ג), ונאמר "אפים" לשון רבים, ובזה מרומז שישנם שני אופנים ש"אף" - "יוציא ריב":

אמרו רז"ל "כל הכועס כאילו עובד ע"ז" (נסמן במקור הדברים, עיין שם). ועל פי זה פירוש "אפים" - יוציא ריב" הוא שענין הכעס פועל "ריב" ומייצר פירוד ר"ל בין האדם והקב"ה. וענין זה הוא התוכן של כל חטא ועוון, כפי שאדמו"ר הזקן מבאר בתניא (פכ"ד - כה), שבכל עבירה שהאדם חוטא ר"ל יש בו פירוד מיוחד ואחדותו של הקב"ה, ומעין חטא עבודה זרה ר"ל, אלא שבכעס, בא ענין זה בגלוי ובהדגשה יתירה.

אך הדרך לכפר על זה הוא ג"כ ע"י "מ"ן אפים יוציא ריב". והיינו, שיעסוק האדם בענין ה"מ"ן" שהוא מלשון "כבישה" - שיכבוש יצרו הרע, וגם יעסוק בענין ה"אף" - שירגיז יצרו הטוב על יצרו הרע ויבטש את יצרו שגרם לו לעבור על רצון ה', הרי זה "יוציא ריב" וגורם פירוד למעליותא בינו ובין יצרו הרע.

ונמצא, שבכתוב זה מרומז התוכן שבכל חטא ועוון ש"יוציא ריב" בינו לבין קונו, וגם ענין התשובה, שכבישת יצרו הרע, והרוגז עליו - "מ"ן אפים" - "יוציא ריב" למעליותא.

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ז עמ' 20 ואילך)

עצים - קרבן הם?

ונפש כי תקריב קרבן מנחה
קרבן - מלמד שהיחיד מתנדב עצים
(ב, א. תורת כהנים)

לכאורה תמוה, הרי "עצים" אינם חלק מהקרבנות, כי אם כמו "הכשר מצוה", שכדי שהקרבנות יוכלו להישרף צריכים גם "עצים", וא"כ כיצד אפשר לרבות מ"קרבן" שאפשר להתנדב עצים, והאיך אפשר לקרוא "עצים" בשם "קרבן"? ויש לומר הביאור בזה:

ענין הקרבנות ברוחניות הוא שיקריב האדם וימסור את עצמו להקב"ה. ובקרבנות ישנם כמה וכמה סוגים שבכל אחד מהם מקריבים חלקים אחרים מן הקרבן לה, כי גם בעבודה הרוחנית - בכל סוג קרבן צריך האדם להקריב חלקים ופרטים מסויימים מעצמו ולמסרם לה'.

אמנם, למרות שישנם סוגים שונים בקרבנות, מ"מ התחלת ויסוד כל הקרבנות הוא שצריך האדם להיות מוכן למסור את כל מהותו אל השי"ת, ולא רק חלקים מסויימים. וזהו מה שעם כל סוג קרבן, איזה שיהיה, שורפים עצים, כי עץ מורה על מהות האדם עצמו - "האדם עץ השדה" (שופטים כ, יט). והרי זה מורה שבכל קרבן נשרף ונמסר לה' לא רק פרטים מסויימים אלא גם "האדם עץ השדה" - מהות האדם עצמו.

ועל פי זה מוכן, שלמרות שהעצים הם "מכשירי מצוה" מ"מ אפשר לקרותם בשם קרבן, כי מהות ענין ה"קרבנות" - שיקריב האדם את עצמו לה' - מתבטא בענין העצים דווקא. ואדרבה, זה שהאדם מתנדב "עצים" שנשרפים ונכלים לגמרי על המזבח, והם "מכשירי מצוה" בלבד, הרי זה מורה שמוסר ומקריב את נפשו לה' לגמרי, ואינו פועל לשם תועלת אישית. וגם אם אין בנדבתו מצוה, כ"א "מכשירי מצוה", מוכן הוא להקריבה ולנדבה, כי מסר נפשו והקריבה לה' לגמרי - והרי זה אמיתית ענין הקרבן לה'.

(ע"פ לקוטי שיחות ח"ב עמ' 7 ואילך)